

Pélé Yoets

Tsédaka - don - Tsadik

צדקה עד היכן כחה, מי ימלל, וכבר חבר ספר "מעיל צדקה" להרב שבט מוסר ואסף איש טהור כל מאמרי רבותינו ז"ל בש"ס ומדרשים, המדברים בשבחה של צדקה ומה רב טובה. ולפי גדלה וטובה יצרו של אדם מתגבר עליו, מקשה לבו לבל יעשה כדמבעי לה למעבד. ועל כגון זה אמרו (ערובין סה ב) אדם נכר בכיסו, כי יצר חבת הממון רב מאד, אשרי המתגבר עליו מדי יום ויום ונצול הימנו, מה רב טובו ומה טוב חלקו ומה נעים גורלו בעולם הזה ובעולם הבא, הון ועשר בביתו וצדקתו עומדת לעד, והרי זה סוחר חריף שמלוה השם לערך אלף למאה ויותר ופרי מעלליו יאכל בעולם הזה ותתענג בדשן נפשו בעולם שכלו טוב ואין צרך להאריך בזה, כי למפרסמות אינן צריכות ראייה, וכלי עלמא ידעי, אך דא עקא, כי יצר לב האדם מתעה לו ומראה לו כי רב מאד מחנהו, ושכבר יצא ידי חובתו, ושחיו קודמין, ושהוא עושה צדקה בכל עת במה שזן בניו ובנותיו הקטנים עם הגדולים כמאמר רבותינו ז"ל (כתובות נ א). אבל מי שהוא צדיק, יבחן אם מביא כדי מעשר לצדקה, ומה שזן בניו ובנותיו אינו עולה לחשבון אלא למאן דדחיקא לה שעתא טובא כמפרש בפוסקים:

והנה בענין הצדקה יש ערכין כמפרש בדברי רבותינו זכרונם לברכה, הם אמרו, חי"ך קודמין, עני"ך קודמין, עני" עירך קודמין (ב"מ טב א עא א), באפן שאין ראוי לאדם לצמצם הרבה מאד בהוצאת הבית שלא מדעת אנשי הבית כדי לתן צדקה, שהם קודמין:

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

ובכלל אמרם "חי" קודמין" הוא, שימכר קרקעות ומטלטלין ויכלכל את שיבתו, ויזכה נפשו לשכן כבוד בארץ הקדש, ויטל חלק בראש לשלח לעולם הבא מעדנים לנפשו, ואל יחוש כל כך על בניו להניח להם כל חילו, כי אדם קרוב אצל עצמו וחייו קודמים. ואם גבור בארץ יהיה זרעו, דור ישרים יברך, ואם ירחיב השם את גבולו, אז פתוח יפתח את ידו כברכת השם אשר נתן לו. אבל אם קצור קצרה ידו, חייו וחי בניו ביתו קודמין לכל אדם, ומה גם אם יש לו חובות ואינו פורע ומרבה בצדקה כי לא לרצון יהיה. על כל פנים אי אפשר לומר, ונקה, אפלו עני המתפרנס מן הצדקה מלתן פרוטה לצדקה בכל יום קדם תפלה לקים מה שנאמר (תהלים יז טו) אני בצדק אחזה פניך:

ובכלל "עני" עירך" כתבו המפרשים, שהם עניי ארץ ישראל שהם באמת עניי עירנו עיר עוז לנו. ולכן נהגו כל בני הגולה לתן לשלוחי ארץ ישראל, אשריהם ישראל. ואני אומר שבכלל ענייך הוא, לתן לתלמידי חכמים, שהרי אמרו (שבת קה ב) תלמיד חכם, הכל כקרביו. וידוע מעלת המהנה תלמיד חכם מנכסיו, וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה (קה"ר יא א) אם בקשת לעשות צדקה, עשה אותה עם עמלי תורה, שנאמר אשריכם זרעי על כל מים (ישיה לב כ). וכמה מצות עושה ביחד: צדקה, מחזיק ביד לומדי תורה, מכבד התורה ולומדיה, מביא דורון לתלמיד חכם, שהוא כמקריב בכורים (כתובות קה ב) עושה צדקה עם בני אדם המהגנים. ומה מאד גדול שכרו, כמבאר בדברי רבותינו זכרונם לברכה, כי גדול המעשה, עד שהקדים הכתוב זבולון ליששכר, ועתיד הקדוש ברוך הוא לעשות צל וחפה לבעלי מצוות אצל בעלי תורה (ויק"ר כה ב). דכתיב (קהלת ז יב) בצל החכמה בצל הכסף. וכתיב (תהלים קיט קסה) שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול. ועוד כי גדול צרכו של תלמיד חכם משאר אדם, דאהדורי אפתחי לא מהדר. וצריך לנהג סלסול, והוצאתו מרבה, בין באכילה ושתייה, בין

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

במלבושים ומטלטלין, כידוע שאין דרכם ואינו לפי כבודם
להתבזות בבלויי הסחבות, וצריכים הם לכלכל את עצמם בבשר
ויין וקאווי וכדומה, כדי לעמד על המשמר על התורה, כי
תושיה היא (מדרש תהלים ז ג). וצריך לתת להם די מחסורם
כדי שלא יהיו טרודים ותהיה משנתם שלמה ועבודתם תמה,
באפן שאשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה (ישעיה נו ב),
עץ חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר (משלי ג יח). ורבו
מעלות מחזיק ביד לומדי התורה ומהנה תלמיד חכם מנכסיו
כמפרש בש"ס ומדרשים (כתובות קיא, ב). אלא דכל כי הא אי
אפשר לתלמיד חכם לדרשו, שלא יאמרו שהוא דורש טוב
לעצמו, אלא אם כן תפארת חכמים עשרם):

וכשנו. תן לעניי עירו צריך להבחין איזהו עני הגון צנוע ומעלי,
ועני חשוב בן טובים, להם יפתח ידו ביותר, כי לפי מה שהוא
אדם יגדל ערכה של צדקה, ועל, כל פנים לא יפחת מלתן לכל
שואל ולכל מין עני, כמדת קונו שנותן לחם לכל בשר ורחמיו על
כל מעשיו, ובמדה שמודד מודדין לו, שאין מדקדקין עמו. ומה
שאמרו (ב"ב ט ב) הכשילם בבני אדם שאינם מהגנים. אפשר
דהינו שאינם צריכים לטל לפרנסתם ונוטלים להוציא לדבר
עברה רחמנא לצלן, אבל למזונות אין בודקין, אלא שלעני
המחזר על הפתחים אין נזקקים לו למתנה מרבה, אבל נותנים
לו מתנה מועטת. ואסור להחזיר העני ששאל ריקם, שנאמר
(תהלים עד כא) אל ישב דך נכלם, כך פסק הרמב"ם (הל'
מתנות עניים פ"ז ה"ז) ונראה שבכלל זה הוא עני שפושט
מטפחת בפתח בית הכנסת, שהוא כמי ששואל לכל אחד וצריך
כל אחד להטיל לו פרוטה:

וכן ערך הצדקה הוא לפי מחסורו ודחקו וצערו של המקבל,
שהרי פסק הרמב"ם (שם פ"ח, ה"י) שפדיון שבויים קודם
לפרנסת עניים, ואין מצוה רבה וגדולה כפדיון שבויים. וכן על זה

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

הדרך יעריך האדם הדחק והצער של העני וירחם עליו כדי שירחמו עליו מן השמים. ולפי זה הכי נמי, הערך בזמן הערך, כגון בערבי ימים טובים, ואם ילד לו ובנשואי בניו ובנותיו, שאז ההוצאה מרבה והדחק, ובפרט בנשואי הבנות, הרי הוא כפדיון שבויים שהדחק והצער הרבה שבאים לידי בזיון, ואב ואם מר להם עין במר בוכה, והמרחם ירחמו עליו מן השמים:

והנה היה ראוי להעתיק דברי הרמב"ם מפרק ז' מהלכות מתנות עניים ואילך, ששם מדבר בענין הצדקה דברים חיים וקיימים ונחמדים, אך לקצר אני צריך (ועוד ידי נטויה להעתיק דבריו במקום אחר בסיעתא דשמיא). אך זה הרשום בכתב שכתב שם, שהצדקה היותר מעלה היא, הנותן צדקה ואינו יודע למי נותן, והמקבל אינו יודע ממי מקבל, באפן שלא יתביש העני, ועושה מצוה לשמה שאינו מצפה שיחזיקו לו טובה, ובכלל זה, הנותן לקפה של צדקה. ומיהו נראה שאם חושש שיחשדוהו וידברו עליו תועה, דלא עבד כדמבעי לה למעבד ושהוא כילי ורע עין, אז אם נותן מתנה לחברו, מצוה להודיעו כדי להרבות האהבה ואחזה שלום ורעות, ומשום, והייתם נקיים מה' ומישראל, וזה כל האדם שיהיו כל מעשיו לשם שמים:

ובכלל צדקה בסתר הוא, לקנות מעני ביקר כמה ששואל ולמכר לו בזול, ולהשכירו למלאכתו ולשלם לו יותר מן הראוי לשם צדקה, ולקנות סנדקות ושושבינות, שאז צרך העני גדול שהוצאתו מרבה, ונזון בזרוע, שחושב שנהנה מיגיעו ושנוטל את הראוי לו, והנותן, נותן לשם צדקה ולחבוב מצות סנדקות ושושבינות, שלא תהיינה מצוות בזויות שמחזרין על הפתחים למכרן ואין קונה וכדי בזיון. ואשר הרחיב השם את גבולו פתוח יפתח את ידו לעשות כל אלה כברכת השם אשר נתן לו, פזר יתן להוסיף לו ולהניח ברכה אל ביתו, כדכתיב (משלי יא כד) יש מפזר ונוסף עוד. ובאמת, שיצר הממון הוא קשה כברזל, ועל

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

כגון זה אמרו (ערובין סה, ב) אדם נכר בכיסו, שאם בענין
הממון ינצח את יצרו ויצא ידי חובתו מבטח לו שלא יחטא ויקים
כל דבר טוב. לכן, לו בכח יגבר איש, חילים יגבר לעשות צדקה
כדמבעי לה למעבד, והכל לפי רב אהבתו לבוראו, אם יתן איש
את כל הון ביתו באהבה (שיר השירים ח ז) כאין נגדו, ומה גם
בידעו ובהאמינו בתורתנו הקדושה ודברי חכמינו זכרונם לברכה,
שהשם ישלם כפלי כפלים, ולעולם אין אדם מעני מן הצדקה
(רמב"ם הל' מתנות עניים פ"י, ה"ב), ואין דבר רע ולא הזק
נגלל בשביל הצדקה, שנאמר (ישעיה לב יז) והיה מעשה
הצדקה שלום:

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions